

De toegenomen aandacht voor kinderen binnen de kunstensector vindt zijn weerslag in de literatuur die de afgelopen 25 jaar op dit terrein is verschenen. De redactie van Boekman heeft samen met de bibliotheekmedewerkers van de Boekmanstichting een selectie gemaakt uit de belangwekkendste titels die de afgelopen tien jaar verschenen zijn op dit onderwerp in Nederland en Vlaanderen. Saskia Leefsma heeft de verschillende titels verzameld en van annotaties voorzien. Vanzelfsprekend is voor diegenen die zich meer in het onderwerp willen verdiepen nog veel meer literatuur voorhanden in de bibliotheek.

Om de actualiteit van het onderwerp te benadrukken gaat een selectie van de pagina's op het internet over kind en kunst aan de literatuur vooraf. Het overzicht geeft een goed beeld van de activiteiten voor kinderen die verschillende kunstinstellingen organiseren en de aandacht voor kunst in het onderwijs. Sommige sites bieden kinderen ook de mogelijkheid om direct aan de gang te gaan. De lijst is ook op de homepage van de Boekmanstichting (www.boekman.nl) terug te vinden. Daar zijn de links in de tekst doorklikbaar gemaakt. Mieke Nooijen zocht het internet af en beschreef de verschillende sites.

Kunst algemeen

www.cultonline.nl De website www.cultonline.nl is door jongeren zelf gemaakt. Aan bod komen film, literatuur, muziek, performance (dans, theater, cabaret), festivals en beeldende kunst. Er is een agenda, een forum waarop jongeren hun mening, vragen en opmerkingen kwijt kunnen, recensies van boeken, cd's en voorstellingen, een cult-o-theek met dossiers over allerlei kunstzaken en een aparte expositieruimte voor eigen kunstwerken. Ook is er ruime aandacht voor het schoolvak culturele en kunstzinnige vorming (CKV).

www.cjp.nl Voor jongeren tot 26 jaar is er het Cultureel Jongeren Paspoort, dat korting geeft op reizen, bioscoop-, museum- en theaterbezoek, tijdschriftabonnementen, de aanschaf van cd's en dvd's en het huren van video's. Op de website informatie voor iedereen, met een agenda, discussie, recensies, en vraag en aanbod.

www.cultuurwijs.nl Dat laatste geldt ook voor de site van cultuurwijs, de cultuurwijzer voor school-

gaand Nederland. Hierop staan verhalen, (kunst)objecten, de cultuurladder, de wegwijzer (met informatie over culturele instellingen), en de cultuurgrazer (om **freestyle** te surfen door cultureel Nederland). Ook op de site het spel CultKnaller, dat wordt gespeeld aan de hand van verschillende vragen die aansluiten bij de vakken CKV, klassieke en culturele vorming (KCV) en geschiedenis in de tweede fase van het voortgezet onderwijs.

www.kennisnet.nl Kennisnet is speciaal voor het onderwijs ontwikkeld. Op pleinen wordt de informatie per thema aangereikt. Voor kunst en cultuur is er het cultuurplein (www.kennisnet.nl/thema/cultuurplein). Daarnaast heeft Kennisnet verschillende portals per doelgroep. Voor de basisschoolleerlingen is er de portal voor het primair onderwijs (www.kennisnet.nl/po/kinderen/index.html), waar naast informatieve teksten ook werkstukken, spreekbeurten en spelletjes te vinden zijn. Ook de portal voor het voortgezet onderwijs (www.kennisnet.nl/vo/scholier/index.html) bevat een onderverdeling naar vakken.

Het betreft voornamelijk verwijzingen naar nuttige sites voor het vak muziek en naar websites voor het vak CKV.

www.kidgids.nl 'De gids voor gezinnen met kinderen van 0 tot 12 jaar, grootouders, vrienden, familie en volwassenen die met kinderen werken, waarin je leest wat de stad kinderen te bieden heeft', zo presenteert de **Kidsgids** zichzelf. Er zijn kidsgidsen voor de steden Amersfoort, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht en voor de provincie Flevoland. Daarnaast is er de **Kidsgids Nederland** en een **Kidsgids Vakantie**. In juni 2003 verschijnt er een gids voor kinderen met een handicap, de **Kidsgids Speciaal**. De Kidsgids is te koop in de boekhandel. Veel minder bekend is dat de **Kidsgids Amsterdam** ook te vinden is op het internet. Op www.kidsgids.nl staan adressen van en informatie over podia (circus, theater, muziek, kinderfilm) en musea en het aanbod aan cursussen in Amsterdam.

www.kunstophetweb.nl Kunst op het web is een particuliere site samengesteld door Joost de Laat met veel links en internetadressen voor de vakken CKV, CKV1, CKV2 en CKV3.

www.kunstweb.nl;www.koorenhuis.nl;www.skvr.nl;www.uck.nl Kinderen vinden het vaak het leukst om zelf actief bezig te zijn, ook als het gaat om kunst en cultuur. Iedere stad en de meeste dorpen kennen wel mogelijkheden om cursussen te volgen. Deze zijn vaak op het internet geplaatst. Hier wordt volstaan met de websites van de instellingen die cursussen organiseren in vier grote steden; in Amsterdam kunnen kinderen en jongeren terecht bij Kunstweb, in Den Haag bij het Koorenhuis, in Rotterdam bij de Stichting kunstzinnige vorming Rotterdam en in Utrecht bij het Utrechts centrum voor de kunsten.

www.kunstabende.nl Kunstbende is een landelijke stichting die als doel heeft jongeren op een leuke en eigenwijze manier in contact te brengen met kunst

en cultuur. Ieder jaar organiseert Kunstbende een 'wedstrijd in kunst'. Jongeren van 13 tot en met 18 jaar kunnen meedoen in de categorieën muziek, computer en film, taal, theater, expo, dans en een categorie overspel (dat wil zeggen niet van eigen makelij). De winnaars van de regionale voorronden komen uit in de landelijke finale. Op de website is een digitaal podium waar kunstwerken van jongeren zijn te bezichtigen.

Wilders, M.L. (2002) Cultuurparticipatie onder jongeren in Europa: een onderzoek naar mogelijke oorzaken voor verschillen in cultuurparticipatie onder jongeren in Vlaanderen, Finland, Italië en Nederland. Doctoraalscriptie Rijksuniversiteit Groningen, III, 116 p. Signatuur: 03-134

Onderzoek naar de vraag in hoeverre verschillen in kunstbeleid, kunstaanbod en cultuureducatie in Vlaanderen, Finland en Italië in vergelijking met Nederland een verklaring kunnen geven voor verschillen in bezoek van jongeren aan musea en klassieke concerten. De auteur gaat op zoek naar de mogelijke oorzaken van de gevonden verschillen en analyseert de resultaten. Bij de bespreking van Nederland bekijkt de auteur eventuele effecten van de recente veranderingen in het Nederlands onderwijs.

Savelkoul, I. (et al.) (2001) Kiss the future: rapport over een onderzoeks- en activiteitenproject naar de cultuurbeleving van jongeren. Utrecht [etc.]: Cultuurnetwerk Nederland [etc.], 181 p. Signatuur: 02-474

De tegenstelling tussen jeugdcultuur en de gevestigde tradities van cultuur en kunst is groter dan ooit. Bovendien ondervindt het cultureel erfgoed serieuze concurrentie vanuit de vermaaksindustrie. Beleidsmakers cultuur van de provincie Noord-Brabant onderzochten de cultuurbeleving van jongeren en keken naar de inbreng jongeren eigen. Zij blijken over verbeeldingskracht te beschikken en

zijn zich bewust van de multiculturele samenleving. De culturele uitingen zijn divers en vluchtig. Voor het overheidsbeleid misschien een leidraad om jongeren een vruchtbare invloed te geven op de cultuur als totaliteit maar ook als dynamisch proces.

Haanstra, F. (2001) De Hollandse schoolkunst: mogelijkheden en beperkingen van authentieke kunsteducatie. Rede, in verkorte vorm uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar op het vakgebied van de Cultuureducatie en Cultuurparticipatie, vanwege Cultuurnetwerk Nederland, in de Faculteit der sociale wetenschappen van de Universiteit Utrecht op maandag 5 november 2001. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland, 51 p. Signatuur: 02-024

Kinderen gaan vanzelf tekenen, zingen, trommelen et cetera, maar het is een taak van de school om deze ongearticuleerde, spontane uitingen op een hoger (gestructureerder) plan te brengen door lessen in de kunstvakken. Overzicht van de heersende pedagogische en psychologische theorieën over kunsteducatie: onder andere schoolkunst, constructivisme en authentiek leren (leren waarbij het plezier en de leefwereld van de leerling centraal staan)

Damen, M.L. (2000) Cultuurdeelname en school: een onderzoek naar de effecten van de school op de cultuurdeelname van leerlingen. Doctoraalscriptie Universiteit Utrecht, V, 100 p. Signatuur: 00-584

Onderzoek naar het effect van het onderwijs op de kunst- en cultuurdeelname van leerlingen. Het soort school, de docenten, de culturele voorzieningen en de uitwisseling met klasgenoten kunnen hierbij een rol spelen, naast de interesse die kinderen van hun ouders meekrijgen.

Lücker, T. (1999) Wie doet de bel? Utrecht: LOKV, Nederlands instituut voor kunsteducatie, losbladig. Signatuur: 00-022

Veel aandacht gaat in het cultuurbeleid uit naar kunst en cultuureducatie voor jongeren. In de periode 1996-1999 hebben acht instellingen voor kunsteducatie

deelgenomen aan het project 'Kunst na school' van het LOKV, waarin praktische strategieën zijn ontwikkeld om jongeren te bereiken. De officiële correspondentie, korte notities, delen uit beleidsnota's, maar ook kattebelletjes die tijdens dit project zijn ontstaan, dienen ter inspiratie voor andere instellingen die zich bezighouden met jongeren en cultuur.

Hof, M. van 't (samenst.) (1994) Kunsteducatie op de drempel van de 21ste eeuw. Utrecht: LOKV, 116 p. ISBN 90-6997-064-3 signatuur: 94-469

Diverse auteurs maken een balans op van de ontwikkelingen in kunsteducatie in de afgelopen jaren en geven een visie op de toekomst. Zij doen dit vanuit het terrein waarin zij werkzaam zijn, zoals overheidsbeleid, media, wetenschap, marketing, de kunsten zelf en uiteraard kunsteducatie. Zo pleit Clara Legêne voor een nieuw cultuurbeleid voor de amateurkunsten en vraagt S.J. Doorman zich af wat kunsteducatie nu eigenlijk oplevert.

Wel, F. van (et al.) (1994) Jongeren over kunst en cultuur: cultuurdeelname van allochtone en autochtone jongeren. Utrecht: SWP, 79 p. ISBN 90-6665-133-4 signatuur: 94-356

Onderzoek naar de wensen van allochtone jongeren in Utrecht op het gebied van amateurkunst en kunsteducatie. Daarbij wordt aandacht besteed aan het beoefenen van kunstzinnige activiteiten en receptieve cultuurdeelname, het aansluiten van het aanbod van culturele instellingen op de interesse van allochtone jongeren, en de voorkeuren van jongeren voor bepaalde culturele activiteiten die samenhangen met hun etnische achtergrond. Om een vergelijking mogelijk te maken zijn ook autochtone jongeren in het onderzoek betrokken.

Beeldende kunst & musea

www.bijbelsopluchtmuseum.nl In het Bijbels Openluchtmuseum kunnen kinderen (en ook andere leeftijdsgroepen) kennismaken met het ontstaan, de achtergronden en de tradities van religies die met de

bijbel zijn verbonden. Op www.bijbelsopenluchtmuseum.nl kan de bezoeker een virtuele reis maken door de 'bijbelse wereld', de wereld waarin jodendom, christendom en islam zijn ontstaan. Kinderen ontdekken hoe de mensen in het oude oosten leefden en geloofden, hoe ze huizen bouwden, hun voedsel bereidden en zich kleedden. Ook kan op de site de eigen naam in hiërogliefen geschreven worden en het Deltaspel (een Romeins notenspelletje) worden gespeeld.

www.jhm.nl In het Joods Historisch Museum te Amsterdam loopt momenteel een tentoonstelling speciaal voor kinderen, getiteld **In Mokum staat een huis**. De tentoonstelling is bekroond met de Prins Bernhard Cultuurfonds Museum Prijs 2002 en is vooral bedoeld voor kinderen van 8 tot 12 jaar. Doel is dat kinderen kennismaken met de joodse cultuur, kunst en ceremoniële objecten, door actief bezig te zijn. Zo kunnen ze hun eigen naam spellen in het Hebreeuws of matzes bakken. Op de website van het Joods Historisch Museum staat meer informatie over de tentoonstelling. Ook zijn spelletjes er voor kinderen te vinden en kan er een elektronische kaart worden verstuurd.

www.kit.nl/kindermuseum Het Kindermuseum van het KIT Tropenmuseum in Amsterdam is een levendig museum speciaal voor kinderen van 6 tot en met 12 jaar. Aan de hand van tentoonstellingen met decors waarin de kinderen zelf kunnen rondlopen en rondkijken, wordt het leven in andere culturen geschetst. Op de website achtergrondinformatie bij de lopende en de laatste tentoonstellingen.

www.kunstkijker.org Deze toegankelijke website voor beeldende kunst is ontworpen door een team van studenten en een docent. Hij won in 2002 de finale van Thinkquest voor de klas (www.thinkquest.nl), een webwedstrijd met als doel het bouwen van een educatieve website die gebruikt kan worden in het Nederlandse onderwijs. Er is een grondig uitgewerkte 'Cursus kunstkijken', een spel 'Houd de dief', waarmee op basis van opgedane kennis een kunstroof kan worden verijdeld, en een onderdeel 'Blikopener', waarin het schilderij **Victory Boogie Woogie** van Piet

Mondriaan wordt geanalyseerd. Bezoekers kunnen tevens hun mening kwijt over een kunstwerk.

www.museumbende.nl Een van de leukste sites op het gebied van kind en musea is die van de Museumbende. Hier beoordelen kinderen zelf musea. Verkenners in de leeftijd van 8 tot 12 jaar gaan in beneden van vijf een museum bezoeken en maken hiervan een filmpje. De leukste filmpjes komen in het tv-programma Avro's museumbende en/of op de gelijknamige website. Reacties en beoordelingen van andere kinderen worden toegevoegd.

www.villazebra.nl Ook Rotterdam kent een speciaal museum voor kinderen, genaamd Villa Zebra, Kunstwerkhuis Rotterdam. Het museum, wegens geldgebrek een tijdlang gesloten, is van 2 april tot en met 8 september 2003 weer open voor groepen via scholen en buurthuizen, naschoolse opvang en buitenschoolse opvang. Op de website van de 'kinderkunsthal' worden de activiteiten vermeld en is het resultaat te zien van de workshops 'Schrijven voor het web', waar meiden van buurthuis De Vlieger leerden hoe je een leuke tekst voor een website kunt schrijven.

Deijck, E. van (2001) Een bezoek is een belevenis: onderzoek naar kinderpresentaties, een actueel museumverschijnsel. Doctoraalscriptie Universiteit van Amsterdam, 116 p. Signatuur: 01-446

Voortbordurend op een specialisatie in museumeducatie voor kinderen onderzoekt de auteur negen kinderpresentaties, waaronder Hotel 'Het Reispaleis' van het Wereldmuseum Rotterdam, of Kids Centraal van het Centraal Museum te Utrecht. De kinderpresentaties van het Kindermuseum in Amsterdam blijken het best bezocht. Van Deijck vergelijkt ook de Nederlandse situatie met die in Amerika.

Stichting Museumjaarkaart (2000) Junior-museumgids: de 400 leukste musea voor kinderen. Den Haag [etc.]: Biblion [etc.], 308 p. ISBN 90-5483-237-1 signatuur: No2-001

Overzicht van ongeveer vierhonderd musea die leuk en interessant zijn voor kinderen. Naast algemene

gegevens, zoals adres, openingstijden en toegangsprijs, wordt informatie gegeven over de vaste collectie. De gegevens zijn bijgewerkt tot juni 2000.

De Baets, K. (2000) Kunsteducatie van kinderen en jongeren in Vlaamse musea. Doctoraalscriptie Universiteit Gent, 70 p. Signatuur: 01-161

Kritische analyse van de beeldende-kunsteducatie van kinderen en jongeren in Vlaamse kunstmusea. Literatuurstudie dient als theoretische basis, en interviews met educatief medewerkers van zes musea leveren gegevens over de praktijk. Baets toetst de theoretische benaderingen aan de praktijk

Smolders, F. (red.) (1999) Museum en onderwijs: ervaringen en handreikingen voor museumbezoek door Primair en Voortgezet onderwijs. Leuven [etc.]: Garant, 139 p. ISBN 90-5350-931-3 signatuur: 00-112

Musea en onderwijsinstellingen zouden meer voor elkaar kunnen betekenen dan nu het geval is. De Initiatiefgroep Musea en Onderwijs (IMO) bestaat uit betrokkenen vanuit musea en onderwijsinstellingen en heeft als doelstelling de onderlinge relaties te verbeteren. Wat zijn de knelpunten en de mogelijke oplossingen? Aandacht voor het leervak culturele en kunstzinnige vorming (CKV).

Crok, S. (1999) Museumprojecten in de kinderschoenen: actuele ontwikkelingen van kinderprojecten in Nederlandse musea. Doctoraalscriptie Katholieke Universiteit Brabant, VIII, 91 p. Signatuur: 99-722

Crok onderzoekt waarom en hoe organisatorische en inhoudelijke veranderingen in de museumsector tot kinderprojecten in Nederlandse musea hebben geleid. In hoeverre zijn de kinderprojecten van musea het gevolg van toenemende publieksgerichtheid in de sector? Doel van het onderzoek is aanbevelingen te kunnen doen aan het Nederlands Leder- en Schoenenmuseum, dat op het gebied van kinderactiviteiten wil uitbreiden. Publieksversie ook aanwezig onder signatuur 00-601.

Dijk, S.E. van (1995) Kindermusea, 'musea'? Overtreders of baanbrekers van het museale veld? Doctoraalscriptie Universiteit Utrecht, VIII, 91 p. Signatuur: 95-044

In tegenstelling tot in Amerika is het kindermuseum in Europa nauwelijks bekend en wordt het bijvoorbeeld in Groot-Brittannië niet als museum erkend. Aan de hand van een uitleg van de begrippen museum en kindermuseum is Van Dijk van mening dat kindermusea, evenals traditionele musea, instellingen zijn waar wordt geleerd van voorwerpen en driedimensionale opstellingen of tentoonstellingen. Geen reden dus om de in het algemeen niet-verzamelende kindermusea de naam museum te onttrekken.

Muziek

www.groteorengroteogen.nl De jongerensite van het Muziekcentrum van de Omroep. Bij het muziekcentrum kunnen de omroepen de muziek bestellen die ze op radio of tv willen uitzenden. De site geeft een overzicht van de projecten voor het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Scholieren kunnen een orkest zien repeteren of concerten bezoeken. Op de site veel informatie over orkesten en hun werkwijze.

www.klankspeeltuin.nl In de Klankspeeltuin in Amsterdam zijn verschillende ruimten waar kinderen tussen de 7 en 11 jaar oud met de gekste, mooiste en spannendste geluiden muziek kunnen maken. Zonder noten te leren kunnen ze met muziekmachines en -computers composities maken. Hoewel slechts geopend in het voor- en najaar mag de Klankspeeltuin, een initiatief van Muziekcentrum De Ijsbreker, niet in dit overzicht ontbreken. De Klankspeeltuin heeft namelijk een originele en bijzondere website die gedurende het hele jaar voor iedereen toegankelijk is. Een geluidengalerij, de KlankSpeelGalerij met tekeningen van installaties, het spel KaKaFooN'z en een quiz zijn enkele items die op deze site zijn te bezichtigen en te beluisteren. De Klankspeeltuin is vanaf medio 2004 permanent te bezoeken in het Muziekgebouw, het nieuwe muziekcentrum aan het IJ in Amsterdam.

www.muziekweb.nl/kennisnet Deze site biedt lesmateriaal over R&B-muziek voor de vakken muziek (basisvorming en vmbo) en CKV, inclusief geluidsfragmenten en een quiz.

Vervoorn, A. (2001) *Enjoy yourself: klassiek versus rap, casestudy over een educatief project van het Nederlands Promenade Orkest. Doctoraalscriptie Universiteit van Amsterdam, 214 p. Signatuur: 01-105*

Zijn jongeren te interesseren voor klassieke muziek als daarin elementen uit de jongerencultuur worden gebruikt? Deze vraag is getoetst aan de hand van een casestudy over de nieuwe formule voor educatieve jongerenconcerten van het Nederlands Promenade Orkest. Voor de Nederlandse symfonieorkesten is het belangrijk om jongeren te betrekken bij concerten, omdat hun bestaansrecht afhangt van het toekomstige publiek. Cross-overs, wereldmuziek of nieuw repertoire zijn mogelijkheden om nieuw publiek te trekken.

Verlie, K. en J. Raes (samenst.) (2000) *Prometheus zoekt Aquarius: reflecties over creatief muziekonderwijs. Peer: Alamire, 171 p. ISBN 90-6853-146-8 signatuur: 02-232*

Onder de naam Aquarius zijn vanaf 1996 bij het Koninklijk Vlaams Conservatorium Antwerpen de curricula en de lesinhouden doorgelicht en aangepast. Kernpunten van deze koerswijziging waren creativiteit, bewustwording en harmonie. Sinds deze herstructurering houdt het Aquariusproject zich bezig met de ontwikkeling van een artistiek-pedagogisch impulsprogramma. Er is onder andere een school opgericht waar zesjarige kinderen een geïntegreerde muziekkopleiding krijgen. Er worden symposia georganiseerd en er wordt wetenschappelijk onderzoek verricht en gepubliceerd. Deze bundel bevat twaalf essays over het begrip creatieve muziekkopleiding, het Aquariusproject en toekomstperspectieven.

Bogt, T. ter en B. Hibbel (red.) (2000) *Wilde jaren: een eeuw jeugdcultuur. Utrecht: Lemma, 351 p. ISBN 90-5189-827-4 signatuur: 00-671*

Het boek valt in twee delen uiteen. In het eerste deel wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste en spectaculairste jeugdbewegingen in de twintigste eeuw. Daarnaast wordt hier een drietal theorieën beschreven die voor de sociologische studie van jeugdculturen van belang zijn, namelijk Adorno's kritiek op de cultuurindustrie, het werk van het Centre for Contemporary Cultural Studies over arbeidersklasse-jeugdculturen en Bourdieus theorie omtrent smaak. Deel 2 bevat negen korte studies waarin een aantal jeugdculturele scenes in kaart wordt gebracht. Aangezien er vaak een verband bestaat tussen jeugdculturen en stromingen binnen de popmuziek, wordt aan dit laatste ook de nodige aandacht besteed.

Diepenbroek, A. (1998) *Kinderconcerten in de kinderschoenen: over de geschiedenis en toekomst van concerten voor kinderen in Nederland. Doctoraalscriptie Universiteit Utrecht, VII, 86 p. Signatuur: 99-627*

Welke factoren belemmeren de totstandkoming van een sector familie- en kinderconcerten die in omvang en effectiviteit te vergelijken is met de sector kinderen jeugdtheater? De auteur geeft mogelijke verklaringen en schetst een overzicht van de geschiedenis van kinderconcerten en de huidige situatie. Hij onderzoekt ook in hoeverre de verworvenheden uit het jeugdtheater een bijdrage kunnen leveren aan de professionalisering van kinderconcerten.

Amerongen, M. van (red.) (1998) *Het leukste orkest van Nederland: veertig jaar Nationaal jeugd orkest. Baarn: Ambo, 176 p. ISBN 90-263-1514-7 signatuur: 98-107*

Het Nationaal Jeugd Orkest werd opgericht in 1957 en heeft vele beroemde musici voortgebracht. Meer dan tweeduizend musici deden in dit orkest onvergetelijke ervaringen op. Een geschiedschrijving naar aanleiding van het veertigjarig bestaan van het Nationaal Jeugd Orkest (NJO) met interviews door Willem Ouwerkerk en bijdragen van Arthur van Dijk, Martin van Amerongen en Johan Giskes. Bevat tevens een discografie.

Theater

www.bekijkt.nl Ook zeer geschikt voor het vak CKV1 is het project 'Bekijk 't'. 'Bekijk 't' wil jongeren op een actieve manier kennis laten maken met kunst en cultuur. Op de site staan voorstellingen die bezocht kunnen worden in het kader van CKV. Daarnaast biedt 'Bekijk 't' een programma waarbij bezoekers een kijkje achter de schermen kunnen nemen. Er zijn onder andere interviews met acteurs, regisseurs, belichters of decorbouwers, een middag improviseren op muziek of een stoomcursus breakdance. Op de site staat het spel Melvin de pizzacoureur en er is ruimte voor recensies door jongeren.

www.krakeling.nl Jeugdtheater De Krakeling te Amsterdam geeft toneel-, dans-, muziek- en poppentheatervoorstellingen voor verschillende leeftijdsgroepen tussen 4 en 18 jaar. Op de website het aanbod (van circa 210 voorstellingen per seizoen) in de maandelijkse agenda, een overzicht van exposities in de foyer van De Krakeling en de geschiedenis van het theater. Het aanbod voor jongeren wordt apart weergegeven. Dit zijn voorstellingen (met name voor 15+) die geschikt zijn voor het vak CKV1.

Buerman, J. (2002) *Jeugdopera: een oud genre voor een jong publiek. Doctoraalscriptie Universiteit Utrecht, 116 p. Signatuur: 02-811*

Onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis van jeugdopera in Nederland in de jaren tachtig en de ontwikkeling van opera voor de jeugd. Tevens wordt de relatie tussen jeugdopera en de kunstvormen opera, theater en muziek onderzocht aan de hand van een aantal aspecten. Ten eerste is gekeken naar de tweedeling tussen nieuwe opera's en bewerkingen. Ten tweede behandelt de auteur de vraag of opera nu muziek is of theater. Een volgend aspect zijn de onderwerpen en thema's uit de opera en ten slotte is gekeken naar de waardering en erkenning.

Wielgaard, A. (2001) *Deze voorstelling is geschikt voor jongeren. Doctoraalscriptie Universiteit van Amsterdam, 95 p. Signatuur: 01-414*

Onderzoek naar de wijze waarop theatergezelschappen betrokken kunnen zijn bij de vorming en uitvoering van het jongerenparticipatiebeleid van de Nederlandse rijksoverheid. De situatie met betrekking tot het jongerenparticipatiebeleid en de invoering van CKV wordt daartoe uiteengezet. Vervolgens gaat Wielgaard dieper in op de verwachtingen, eisen en doestellingen van vier theatergezelschappen: het Muziektheater Amsterdam, het Noord Nederlands Toneel, 't Barre Land en Bekijk 't.

Panken, T. (1998) *Een geschiedenis van het jeugdtheater: de ontwikkeling van het kindbeeld in het jeugdtheater: een historisch-sociologische studie. Amsterdam: Boom, 240 p. ISBN 90-5352-085-6 signatuur: 98-505*

In dit proefschrift onderzoekt Panken jeugdtheaterinitiatieven vanaf de late Middeleeuwen en schetst een beeld van de historische veranderingen in het kindbeeld in het jeugdtheater. De twintigste eeuw krijgt bijzondere aandacht. Het boek is voorzien van een register van toneelstukken en uitvoeringen, auteurs, regisseurs, speelleiders en jeugdtheatergroepen.

Waal, M. de (1996)

Een kwart eeuw kinderen in Nederland: publieksverkenning in opdracht van theatergroep Wederzijds. Amsterdam: Boekmanstudies, 80 p. ISBN 90-6650-0048-4 signatuur: 96-559

Theatergroep Wederzijds, die in 1996 25 jaar bestond, wilde meer informatie over haar doelgroep, de kinderen. Hiervoor is algemene achtergrondinformatie vergaard over de leefwijze van kinderen, de omgangsvormen tussen opvoeders en kinderen, de gedragsregels thuis en op school en de vrijetijdsbesteding van kinderen. In het laatste hoofdstuk vraagt de auteur zich op grond van de in de voorgaande hoofdstukken opgedane kennis af hoe theatergroep Wederzijds het beste kan aansluiten bij de leefwereld van de kinderen.

Schaik, H. van (red.) (1993) *Jeugdtheater in Europa: een overzicht. Utrecht: LOKV, 79 p. ISBN 90-6997-056-2 Signatuur: 93-309*

Aandacht voor de structuur van het jeugdtheater in Europa, met bijdragen van Paul Harman over Groot-Brittannië, Gabriele Ferrari over Italië, Dagmar Schmidt over Duitsland, Annie van Hoorick over België, Brigitte Lallier-Maisonnette over Frankrijk en Dennis Meijer en Anne van Otterloo over Nederland. Daarnaast geeft een aantal theatermakers een persoonlijke visie op de situatie in hun land. Mathieu Güthschmidt neemt daarbij Nederland voor zijn rekening.

Film

www.cinekid.nl Ieder jaar wordt in Amsterdam in de herfstvakantie het drukbezochte film-, televisie-, en nieuwe-mediafestival voor kinderen van 4 tot 16 jaar, Cinekid georganiseerd. Negen dagen lang vertoont Cinekid vijftien nieuwe jeugdfilms afkomstig uit de hele wereld en een selectie van de beste televisieprogramma's uit binnen- en buitenland. Ook nieuwe media komen aan bod met de nieuwste computerspelletjes en de mogelijkheid een eigen homepage te maken in de cyberkrant van het festival. Op de website veel informatie over het festival en de mogelijkheid zelf aan de slag te gaan met filmgereedschap om een storyboard te maken of het spel Leeuw op Zee te spelen, waarin supersnel moet worden gefotografeerd. Er is een prikbord, er kan worden gechat, gestemd voor de Kinderkast-televisieprijs of meegeedaan worden met de Kids & Docs Prijsvraag.

Haak, M. van den (2000) Lola helpt: een verkennend en kwalitatief sociologisch onderzoek naar jongeren en films. Doctoraalscriptie Universiteit van Amsterdam, 95 p. Signatuur: 00-665A

Onderzoek naar de smaakverschillen en -overeenkomsten tussen verschillende groepen jongeren en organisatoren van filmprojecten ten aanzien van speelfilms. Hoofdstuk 2 bespreekt de Nederlandse traditie van cultuurspreiding voor jongeren. De projecten MovieZone en FilmFan komen op meerdere plaatsen ter sprake. Het zwaartepunt ligt op de resultaten uit de interviews, die in cijfermateriaal en citaten zijn weergegeven. In de conclusie worden de resultaten uit het onderzoek verbonden met de

besproken theorieën van Bourdieu, Ganzeboom en Van Meel-Jansen. Ten slotte belicht Van den Haak het eventuele nut van filmeducatie.

Prickaerts, A. (1994) Een relatie onder druk: een onderzoek naar de rol van het Instituut voor kunsteducatie (LOKV) in de situatie van de kinder- en jeugdfilm in Nederland vanaf 1983 tot op heden. Doctoraalscriptie Universiteit Utrecht, [V], 103 p. Signatuur: 95-405

De auteur besteedt onder andere aandacht aan het overheidsbeleid voor kinder- en jeugdfilm in Nederland. Vervolgens gaat Prickaerts na welke activiteiten het LOKV op dit terrein ontplooid heeft en welke initiatieven deze organisatie genomen heeft.

Dekkers, G.H.J.G. (1993) Van 'filmziekte' tot 'Filmcahier': filmeducatie in het basisonderwijs. Doctoraalscriptie Universiteit Utrecht, 54 p. Signatuur: 94-035

Dekkers beschrijft de ontwikkelingen in filmeducatie vanaf de jaren vijftig en het beleid op dit terrein. Ook onderwerpt hij het project 'Filmcahier, voor het basisonderwijs' aan een onderzoek. De auteur besluit met een aantal aanbevelingen om dit project te evalueren.

Architectuur

www.arki.nu Sinds begin april 2003 is de website Arki (een samentrekking van de woorden architectuur en kinderen) online. Arki is mogelijk gemaakt door Aedes, Atelier Rijksbouwmeester, BNA, NAI en Stichting Bouwen in de Beurs. Op de internetpagina kunnen kinderen op een speelse manier onder meer een virtueel huis bouwen, spelletjes spelen, de architectuurgeschiedenis bekijken, een werkstuk voorbereiden en ideeën opdoen voor een dagje uit. Ook kunnen kinderen via de site meedoen aan de Kinder Architectuur Prijs, die dit jaar draait om het mooiste schoolgebouw.

Literatuur

www.goudenmuis.nl Deze internetsite is voor alle kinderen en jongeren die van lezen houden. De lieve-

lingsschrijvers en lievelingsboeken van kinderen komen aan bod met de schrijver van de maand, een prikbord, chatten en fun & games. Iedereen die een vraag, een verhaal of een tekening instuurt, maakt die maand kans op een Zilveren Muis. De schrijver van de maand kiest uit de inzendingen de winnaar. Na een jaar en tien zilveren muizen wordt de gouden muis uitgereikt. De inzendingen en prijswinnaars worden vermeld op de website.

kinderboeken.pagina.nl Een goed overzicht van wat er op internet te vinden is over kind en letteren is deze portal. Er zijn verwijzingen naar websites over kinderboeken, strips, gedichten en verhalen en boeken op het internet zelf voor alle leeftijdscategorieën, van peuters en kleuters tot de jeugd van 12+. Informatie over prijzen en bekroningen, kinderboekenschrijvers, de kinderboekeweek, kinderboekenwinkels, bibliotheken, uitgevers en nog veel meer. Een absolute aanrader.

www.sprietje.nl Een voorbeeld van verhalen en boeken die op het internet zelf te vinden zijn, is Sprietje van de verzekeraar Achmea Zorg. Op deze website, die bedoeld is voor de allerkleinsten, zijn de avonturen van Sprietje te lezen en te bekijken. Alle avonturen zijn online te beleven: hoe Sprietje leert zwemmen en hoe het haar vergaat als ze ziek is. Ook staan er kleurplaten en spelletjes op de site.

Verboord, M.N.M. (2003) Moet de meester dalen of de leerling klimmen? De invloed van literatuuronderwijs en ouders op het lezen van boeken tussen 1975 en 2000 / Should the teacher descend or should the student climb? The influence of literature instruction and parents on the reading of books between 1975 and 2000. Proefschrift Universiteit Utrecht, 236 p. ISBN 90-51706-91-X signatuur: 03-176

Empirisch onderzoek naar de invloed van ouders en literatuuronderwijs op het lezen van boeken. Ouders, docenten en hun oud-leerlingen zijn ondervraagd. Hoeveel moeite moeten ouders en docenten literatuuronderwijs doen om kinderen aan het lezen te krijgen en wat is hierin de meest efficiënte manier? En lezen mensen als volwassenen meer en betere boeken wanneer zij als kind de klassieke kinderboeken lezen

of juist wanneer ze hun eigen smaak mochten volgen?

Tellegen, S. en J. Frankhuisen (2002) Waarom is lezen plezierig? Delft: Eburon, 167 p. ISBN 90-5166-907-0 Signatuur: 02-680

Deze publicatie is het sluitstuk van het onderzoeksproject 'Kind en boek'. Binnen dit project werd ruim vijftientig jaar onderzoek verricht naar diverse aspecten van leesgedrag, met name van kinderen en jongeren. De attractie van zowel het boek als computerspelletjes staat centraal. Aandacht voor verschillen en overeenkomsten tussen leesgedrag van jongens en meisjes; het belang van leesaandacht en -beleving voor leesbevordering en het lees- en literatuuronderwijs; leesmotivatie; verbeeldende leesbeleving. Eerder verschenen deelrapport is aanwezig onder signatuur 02-640.

Dongelmans, B.P.M. (et al.) (red.) (2000) Tot volle waschdom: bijdragen aan de geschiedenis van de kinder- en jeugdliteratuur. Den Haag: Biblion, 285 p. ISBN 90-5483-226-6 Signatuur: 00-606

In 1989 verscheen **De hele Biblebontse berg. De geschiedenis van het kinderboek in Nederland en Vlaanderen van de Middeleeuwen tot heden in 1989** (signatuur: 90-214). Met dit boek kreeg kinder- en jeugdliteratuur de status van een volwaardige discipline. Tien jaar later werd op een symposium in Utrecht vervolgonderzoek gepresenteerd. De bijdragen in deze bundel beschrijven de ontwikkeling van de kinderliteratuur van de achttiende tot in de twintigste eeuw en schenken aandacht aan de auteurs en genres, uitgevers en boekverkopers, illustraties, illustratoren en de leescultuur.

Coillie, J. van (1999) Leesbeesten en boekenfeesten: hoe werken (met) kinder- en jeugdboeken?. Leuven: Davidsfonds/Infodok, 420 p. ISBN 90-5483-189-8 signatuur: 99-568

Aan de hand van voorbeelden en citaten belicht van Coillie hoe jonge lezers in de ban van boeken komen. Daarnaast besteedt de auteur onder meer aandacht aan de verschillen tussen het lezen door kinderen en

door volwassenen en het verschil tussen tegenwoordige en vroegere kinderboekenauteurs. Tot slot een aantal tips voor wie met kinderboeken werkt.

138

Lierop-Debrauwer, H. van, H. Peters en A. de Vries (red.) (1997) Van Nijntje tot Nabokov: stadia in geletterdheid. Tilburg: Tilburg University Press, VIII, 162 p. ISBN 90-361-9568-3 signatuur: 98-351

Bijdragen aan het gelijknamige symposium over lezen, literatuur en literatuuronderwijs, gehouden op 22 januari 1997 aan de Katholieke Universiteit Brabant. Onder meer aandacht voor leesbevordering, de adolescentenroman en de leesautobiografie als spiegel van de leescarrière.

Otter, M.E. en R. Schoonen (1995) Aap, noot, niets ... of het spook van de ontleding in het basisonderwijs. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut, [VIII], 126 p. ISBN 90-6813-478-7 signatuur: 96-334

De belangrijkste uitkomst van het onderzoek is dat leerlingen in het basisonderwijs in hun vrije tijd zelden in boeken lezen: ongeveer vijf minuten per dag. De televisie neemt anderhalf uur per dag in beslag. Er is voor de overheid reden om bezorgd te zijn en leesbevorderingsprojecten op te zetten. Vooral het plezier van het lezen moet benadrukt worden.

Andries, C. (red.) (1995) Leesbevordering. Leuven [etc.]: Garant, 112 p. ISBN 90-5350-388-9 signatuur: 95-506

Dit boek is gepubliceerd op initiatief van IRA (International Reading Association) Vlaanderen. Het bevat een aantal bijdragen, gebaseerd op lezingen tijdens een in februari 1994 gehouden symposium over leesbevordering. Daarbij is er onder andere aandacht voor de noodzaak van geletterd zijn, het creëren van een leesklimaat voor peuters en kinderen, de functie van de 'boekenjuf' op de basisschool, de rol van openbare bibliotheken, en het Nederlandse en Vlaamse beleid voor leesbevordering.